

„עד ירושלים“

קד ירושלים. מאת א. ראובני. הוצאת ספרים
מ. גיומן בע"מ. תל אביב תשי"ד.

ביותר. לעתים שואל הוא אפילו את השאלות הברנריות הטיפו-סיות: „למה אני חי, והאם יש לי רשות להיות אם אינני יודע למה אני חי“ וכו'. הנגר אף סאבד את עצמו לדעת, פשוט מפני שקץ בחייו. כן נכרת בספר השאיפה להגיע אל הביטוי הרי-אליסטי, אך בעוד שברגר משיג מטרה זו ע"י תיאור של הוויות נפש, דיאלוגים, פעולות קטנות, ציור דיוקנאות וכו' — הנה א. ראובני, מנסה לעתים למלא את החסר ע"י התעכבות מיוחדת על הגם, המגונה והפרוץ שבאדם. כדי למסור את „הדברים כמות שהם“ לא געדרות מן הסיפורים אפילו זונות, ומי הן זונות אלו — חייקה וזלטקה ורוזה פיסטש-ניק. אבל, נדמה לנו שאפילו היו כמה זונות בירושלים של אז, אין ספק שהיו בגדר של יוצא-סגן הכלל שאינו מלמד על משהו אופייני להווי, במלה אחת — חייקה וזלטקה ורוזה, יותר משהן מוסיפות סממנים של ריאליזם בספר — הרי הן משבשות את תמונת ההווי של הימים ההם. מעט מאד נכתב על תקופת מלחמת העולם הראשונה בארץ. הספר „עד ירושלים“, אם גם אין בו ערכים ספרותיים חשובים הרי הוא מעורר בנו עניין, לפי שהוא מלמד הרבה על התקופה שהוא עוסק בה, ואנכי-כך, גם על רא-שית צעדיה של הספרות העברית המקורית.

ש. דלידה

הספר עוסק בשלוש פרשות הווי של ירושלים בימי מלחמת העולם הראשונה, כאשר הגברים לבשו „פלרינות“ ו„זקטות“, וה-נערות כמעט שלא יצאו לרחוב בלא „מנבעת“. הגברים כונו על פי רוב בשמות משפחתם: ציפ' רוביץ, סולודז'כין וכו', ונחשבו לרווקים זקנים אם הגיעו לגיל השלושים-וחמש וטרם נשאו להם נשים. לנערות היו שמות כגון סניה ואסתרקה ומקצוע המיילדת העיד על השכלה מיוחדת ואפילו על שאר-רות. מובן שהכל דיברו ביניהם בנוף שלשי.

אך לא רק בפרטים ההיצוניים מוזרים לנו האנשים האלה ברו-חם. ישיבתם בארץ היא עראית כביכול, ועזיבתם אותה, בשעת סכנה, היא הופעה תדירה ביו-תר, שאיננה נתקלת בביקורת ובהתמרמרות אפילו מצד הנשא-רים. גם הנשארים וגם העוזבים, הם עדיין „שם“ ולא „פה“, ובין שהם שייכים לישוב החדש, בין לישוב הישן, הריהם טיפוסים גלותיים בכל מהותם.

השפעתו של ברנר על המחבר ניכרת ביותר. „עד ירושלים“, סרביט מסיפוריו של ברנר, הוא סיפור מקוטע ביותר, וכמעט ש-אין בו עלילה. הגיבור, בן שהוא גזבר של מערכת עתון, כמו בפרשה הראשונה, או סופר מצ-ליח, כמו בפרשה השנייה, או אפילו נגר המתפרנס מעמל כפוי, כמו בפרשה השלישית והאחרונה — הינו המיד יצור תלוש ועלוב